

Alegerile locale și reprezentarea politică parlamentară. Trambulină pentru bărbați, obstacol pentru femei?

■ OANA BĂLUȚĂ
[The University of Bucharest]

Abstract

Local elections might be perceived as gender neutral when it comes to women's descriptive representation in the Parliament. However, according to quantitative and qualitative data from the 2016 elections, I argue that local elections play a role in the larger economy of gender and legislative elections. Together with other factors, local elections shape a more favorable context for men than for women. Local elections are important for nominating candidates and ranking them. Local elections are a filter for the legislative electoral lists, represent a pipeline for legislative recruitment and they also boost control over the party list. From a gender perspective neither of the three is favorable to women.

Keywords

local elections, parliamentary elections, women, political recruitment

Introducere: aleșii locali ca bază de selecție și filtru pentru alegerile parlamentare

Pledoaria pe care eu o fac în acest articol este în direcția identificării unui complex comprehensiv de factori care să explice subreprezentarea politică a femeilor sau suprareprezentarea politică a bărbaților în România¹. Nu mi-am

1 Deși nu îmi propun să detaliez, vreau să precizez că literatura de specialitate identifică o serie de obstacole socio-economice, culturale și politice în calea reprezentării politice a femeilor. Factorii politici precum partide politice și reguli electorale par să aibă cea mai mare putere explicativă; a se vedea Pamela Paxton, „Women in national legislatures: A cross national analysis,” *Social Science Research* 26 (1997):442-64; Richard E Matland, „Women's representation in national legislatures: Developed and developing countries,” *Legislative Studies Quarterly* 23 (1998): 109-25; Miki Caul, „Women's representation in parliament: The role of political parties,” *Party Politics* 5 (1999): 79-98; Pippa Norris, Ronald Inglehart, *Rising tide: Gender equality and cultural change around the world* (Cambridge: Cambridge University Press, 2003); Pamela Paxton, Sheri Kunovich, „Women's political representation: The importance of ideology,” *Social Forces* 81 (2003): 87-114; Kathleen A. Montgomery, „Introduction” în Richard E. Matland, Kathleen A. Montgomery, *Women's Access to Political Power in Post-Communist Europe* (Oxford University

propus să reflectez asupra tuturor factorilor care au un rol în reprezentarea politică a femeilor (factori culturali și socio-economici, ambiție politică, sistem electoral, partide politice ș.a.), ci să creionez rolul pe care îl joacă alegerile locale în reprezentarea descriptivă parlamentară. O privire mai superficială asupra alegerilor locale din perspectiva reprezentării politice a femeilor la nivel legislativ ar putea spune că acestea sunt neutre în ceea ce privește genul. Însă, o analiză mai atentă poate să evidențieze rolul acestor alegeri în economia mai largă a reprezentării politice a femeilor în Parlament.

Ce fac alegerile locale este să contribuie la conturarea unui context care este mai avantajos pentru bărbați decât pentru femei. În acest articol nu afirm că alegerile locale au cea mai mare putere explicativă privind ponderea diferită a femeilor și a bărbaților în Parlamentul României, ci că acestea au o contribuție în reprezentarea femeilor în Parlament și că este bine să o înțelegem. Ceea ce urmăresc în acest articol este să explic modul în care alegerile locale contribuie și ele la subreprezentarea politică a femeilor ori la suprareprezentarea politică a bărbaților în Parlament pornind de la alegerile din anul 2016. Premisa de la care pornesc este aceea că alegerile locale au un efect deopotrivă intenționat și neintenționat asupra reprezentării descriptive de gen în legislativ.

Analiza pe care o voi face se bazează pe date cantitative privind alegerile locale din anul 2016 și date calitative obținute în urma unui proces de interviuare a 30 de parlamentari sau persoane nominalizate pe listele de la alegerile din decembrie 2016. Datele cantitative sunt prelucrări proprii ale bazelor furnizate de Biroul Electoral Central² ori prelucrări realizate de Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse, publicate într-un raport numit *Reprezentarea femeilor și a bărbaților în alegerile pentru autoritățile publice locale 2016*. Interviuurile semi-structurate incluse în articol au fost realizate în intervalul mai 2015- iunie 2016, sunt în număr de 30 și includ parlamentari sau persoane nominalizate pe listele de la alegerile parlamentare din luna decembrie 2016. Am efectuat aceste interviuri cu membri ai PNL, PSD și USR pentru a identifica practici de recrutare la alegerile parlamentare. Din interviurile făcute cu parlamentari sau persoane nominalizate pe listele parlamentare din 2016 de la PNL și PSD, a reieșit că aleșii locali au un rol important în procesul de recrutare pentru Parlamentul României, prin urmare, am păstrat doar aceste două formațiuni politice. În privința USR e nevoie să ne amintim că la alegerile locale a candidat ca partid local, la nivelul Municipiului București și că nu a câștigat nicio primărie, ci mandate la nivelul consilierilor. Deși interviurile nu urmăreau rolul organizațiilor locale de partid ori al aleșilor locali, transcrierea și prelucrarea acestora pentru a înțelege procesul de elaborare a listelor electorale și selecția candidaților a evidențiat date interesante și utile privind modul în care alegerile locale modelează alegerile parlamentare.

Pe de o parte, aleșii locali reprezintă o **bază de selecție** pentru alegerile parlamentare, respectiv din rândul primarilor, vice-primarilor consilierilor locali și județeni, vicepreședinților de consilii județene sunt recrutați candidații pentru listele propuse de partide la alegerile parlamentare. Analiza descriptivă în care urmăresc ponderea femeilor și a bărbaților în rândul aleșilor locali elucidează rolul pe care îl are această bază de selecție în economia mai largă a alegerilor parlamentare.

Pe de altă parte, primarii au un rol important în procesul de recrutare pentru alegerile parlamentare în sensul în care pot influența componența listei,

Press, 2003); Nadezhda Shvedova, „Obstacles to Women’s Participation in Parliament”, în Julie Ballington, Azza Karam, *Women in Parliament: Beyond Numbers*, revised edition (Publications Office, International IDEA, 2005).

² <http://www.2016bec.ro/rezultate-finale-10-06-2016/index.html>

respectiv selectează și ei persoanele care ajung pe lista electorală. Primarii reprezintă, așadar, un **filtru** pentru candidaturi. În același timp, primarii și mobilizează la rândul lor voturile cetățenilor din localitățile pe care le administrează.

În cele ce urmează mă voi opri asupra dimensiunii de gen a acestei baze de selecție alcătuită din aleși locali, după care voi explica cum și de ce este important că primarii constituie un filtru pentru selectarea candidaților.

Aleșii locali ca bază de recrutare pentru alegerile parlamentare

Potrivit prelucrărilor proprii, 5.1% din candidații de la alegerile parlamentare provin din rândul aleșilor locali.

	Număr	%
primar	144	2,2
viceprimar	107	1,7
consilier local	29	0,4
consilier județean	17	0,3
vicepreședinte consiliu județean	35	0,5
TOTAL	332	5,1

	bărbați	femei	
primar	131	13	144
viceprimar	84	23	107
consilier local	24	5	29
consilier județean	16	1	17
vicepreședinte consiliu județean	29	6	35
TOTAL	284	48	332

Tabel 1 (stânga). Aleși locali pe listele parlamentare din 2016.

Tabel 2 (dreapta). Aleși locali pe listele parlamentare din 2016. Dimensiune de gen.

Observăm din Tabelul 1 că primarii și vice-primarii au o mai mare probabilitate să se regăsească pe listele electorale. Dacă ne uităm în Tabelul 2 la distribuția în funcție de gen a aleșilor locali, observăm că mai mulți bărbați decât femei au fost selectați pentru listele parlamentare, 131 mai exact.

Faptul că aleșii locali constituie o bază de selecție pentru candidații la parlamentare reprezintă un avantaj sau un dezavantaj pentru femei? Din punct de vedere descriptiv, în urma alegerilor locale *au fost* aleși mai mulți bărbați fiindcă partidele politice nominalizează și sprijină candidaturile bărbaților la alegerile locale, mai puțin pe cele ale femeilor. Dacă analizăm ponderea femeilor în rândul aleșilor locali, **femeile pornesc cu un dezavantaj în procesul de recrutare pentru alegerile parlamentare pentru că această bază de selecție este profund masculinizată**. Scopul meu nu este de a explica de ce sunt mai puține femei nominalizate și alese în alegerile locale, ci de a explica, pornind de la date cantitative, cum *inclusiunea aleșilor locali în baza de recrutare a partidelor pentru parlamentare avantajează bărbații*.

La nivel de primării, consilii locale și județene numărul femeilor nominalizate și alese este mai mic decât cel al bărbaților. Potrivit datelor, în 2016 au fost depuse 267.242 candidaturi, din care 57.149 femei (21.38%) și 210.093 bărbați (78.62). Datele ne spun că anumite județe au fost mai deschise față de nominalizarea candidaturilor femeilor, altele față de candidaturile bărbaților – vezi Tabel 3 și 4. Desigur că procentul este semnificativ favorabil bărbaților. Însă, din totalul județelor, se desprind 5 care sunt mai prietenoase – vezi tabel 3³.

3 Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, *Reprezentarea femeilor și a bărbaților în alegerile pentru autoritățile publice locale 2016*, p. 5-6.

Județe mai deschise față de nominalizarea femeilor	%
București	33,45
Constanța	26,67
Tulcea	26,36
Hunedoara	25,77
Prahova	24,01

Tabel 3 (stânga). Topul județelor care au nominalizat femei.

Județe mai deschise față de nominalizarea bărbaților	%
Harghita	82,52
Sibiu	82,38
Bistrița-Năsăud	82,18
Covasna	82,05
Buzău	81,72

Tabel 4 (dreapta). Topul județelor care au nominalizat bărbați

În cele ce urmează voi prezenta o serie de date privind rezultatele alegerilor locale, urmărind să identific acele județe unde ponderea femeilor alese este mai mare. Nu am inclus și date privind etapa de nominalizare a femeilor și a bărbaților fiindcă analiza mea urmărește baza de selecție alcătuită din aleșii locali.

Primării. La nivel național, pentru primării, au fost depuse 14.051 candidaturi, din care 1.183 (8,42%) femei și 12.868 (91,58%) bărbați⁴.

În privința rezultatelor alegerilor, media la nivel național a femeilor alese în funcția de primar este de 4,55 % (145 femei primar), inclusiv municipiul București (Raport ANES, p. 17). Tot din Raportul ANES aflăm că „județul Arad conduce clasamentul cu 8 femei, urmat de județele Bacău, Cluj, Constanța, Dolj, Neamț și Vaslui cu câte 7 femei, județul Bihor cu 6 femei și județele Alba, Botoșani, Caraș Severin, Mureș și Suceava cu câte 5 femei. La polul opus, județele Bistrița-Năsăud, Brașov, Harghita și Timiș, nu au nicio reprezentare feminină în funcția de primar”.

Primari. Județe cu cele mai multe femei alese	%
Arad	8
Bacău, Cluj, Constanța, Dolj, Neamț, Vaslui	7
Bihor	6
Alba, Botoșani, Caraș Severin, Mureș, Suceava	5

Tabel 5. Topul județelor cu cele mai multe femei primar.

Consilii locale. Cele mai multe candidaturi ale femeilor au fost depuse la nivelul consiliilor locale, dintr-un total de 239.134 candidaturi, 52.877 sunt femei (22,11%) și 186.257 bărbați (77,89%)⁵.

Din totalul de 40.220 locuri de consilier local au fost aleși 35.260 bărbați (87,67%) și 4.960 femei (12,33%). În Tabelul 6 am inclus primele 10 județe în funcție de numărul femeilor alese în Consiliile locale. În Tabelul 7 sunt județele cu ponderea cea mai redusă de femei alese în Consilii județene⁶.

Județe cu cele mai multe femei în Consilii locale	%
București	25,3
Constanța	18,37
Tulcea	17,79
Ialomița	16,88
Călărași	15,8
Dâmbovița	15,65

Județe cu cele mai puține femei în Consilii locale	%
Bistrița-Năsăud	6,06
Gorj	8,79
Sălaj	9,39
Vâlcea	9,39
Covasna	9,4
Satu Mare	9,43

4 Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, *Reprezentarea*, 14.

5 Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, *Reprezentarea*, 22.

6 Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, *Reprezentarea*, 25.

Timiș	14,77
Botoșani	14,61
Prahova	14,29
Ilfov	14,14

Mureș	9,78
Sibiu	9,9
Brașov	10,16
Caras-Severin	10,27

Tabel 6 (stânga). Topul județelor cu cele mai multe femei în Consiliile locale
Tabel 7 (dreapta). Topul județelor cu cele mai puține femei în Consiliile locale

Consilii județene. La nivel național, au fost înregistrate 14.057 candidaturi, din care 3.089 femei (21,97%) și 10.968 bărbați (78,03%)⁷.

Județe cu cele mai multe femei în Consilii județene	%
Dolj	32,43
Bistrița Năsăud	25,81
Hunedoara	24,24
București	23,64
Neamț	22,86
Brașov	22,86
Teleorman	21,21
Sibiu	21,21
Tulcea	19,35
Prahova	18,92

Județe cu cele mai puține femei în Consilii județene	%
Alba	3,03
Sălaj	3,23
Constanța	5,41
Timiș	5,41
Gorj	6,06
Călărași	6,45
Maramureș	8,57
Buzău	9,09
Caras Severin	9,68
Harghita	9,68

Tabel 8 (stânga). Topul județelor cu cele mai multe femei în Consiliile județene
Tabel 9 (dreapta). Topul județelor cu cele mai puține femei în Consiliile județene

Observația pe care o fac în urma datelor de mai sus este aceea că prin includerea aleșilor locali în baza de selecție, alegerile locale avantajează bărbații care urmăresc un mandat parlamentar. Alegerile locale constituie un filtru care tratează diferit bărbații de femei, chiar dacă nu într-o manieră intenționată. Dezechilibrul de gen de la alegerile parlamentare începe înainte de recrutarea pentru aceste liste, odată cu alegerile locale dat fiind faptul că aleșii locali sunt incluși în baza de recrutare pentru parlamentare.

Aleșii locali ca filtru pentru alegerile parlamentare

Rolul de filtru pe care îl au primarii este deosebit de interesant și voi puncta succint în cele ce urmează câteva observații din literatura de specialitate dedicată gatekeeperilor pentru a trece de mirajul inocent al neutralității selectorilor dintr-un partid.

Procesul electoral crează două filtre pentru femei (ca și pentru bărbați, de altfel): în cadrul primului filtru, femeile trebuie să fie selectate de partide pentru a candida, în cadrul celui de al doilea filtru electoratul este cel care selectează⁸. În condițiile în care alegerile parlamentare din 2016 au reintrodus listele electorale închise, partidele politice sunt cele care decid cine este selectat și ce loc va ocupa pe lista electorală ori dacă va candida într-o circumscripție sigură ori nu. Mergând mai departe în interiorul acestui filtru, ceea ce am aflat din cadrul interviurilor este că primarii au un rol în procesul de recrutare a candidaților. Ba mai mult, rolul lor este așa de important încât unii candidați ajung să își facă o

7 Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, *Reprezentarea*, 27.

8 Sheri Kunovich, Pamela Paxton, „Women's political representation”, 507.

campanie individuală înainte de întocmirea listelor electorale. *Primarii fac parte din grupul selectorilor unui partid*. Desigur că nu doar ei decid, ci și ei. Date fiind aceste informații este bine să cunoaștem ceea ce ne spun cercetările privind rolul *gatekeeperilor* în procesul de recrutare pentru ca ulterior să putem îmbunătăți cercetarea prin analiza atitudinilor, valorilor și priorităților acestor selectori. Aceștia influențează procesul de recrutare în sensul în care pot încuraja sau descuraja candidații să intre în competiție și, astfel, influențează baza de recrutare. Acest aspect este important deoarece concluzia multor studii este aceea că dacă bărbații și femeile au aceleași tipuri de recomandări și competențe, e mai puțin probabil ca femeile să fie recrutate și încurajate să candideze⁹. Așadar, gatekeeperii pot să încurajeze sau să descurajeze candidații și pot să susțină activ sau să se opună anumitor candidaturi¹⁰. Altfel spus, primarii pot să încurajeze sau să descurajeze persoanele interesate de o candidatură parlamentară în calitatea lor de selectori.

Din documentele oficiale ale PSD aflăm că aleșii locali au și un rol formal, instituționalizat, în procesul de recrutare pentru alegerile parlamentare. Potrivit Statutului PSD, Comitetul Executiv al organizației județene / de sector „propune spre validare Comitetului Executiv Național candidaturi pentru alegerile parlamentare, europarlamentare și validează candidații pentru Consiliul Județean Administrativ / Local de sector” (art. 81, al. 4, lit. n). Din acest Comitet Executiv fac parte și: consilierii județeni / de sector, primarul și viceprimarii municipiului reședință de județ/ai sectorului, membri ai organizației¹¹. Având în vedere această instituționalizare, rolul interviurilor este cu atât mai important cu cât individualizează din acest Comitet Executiv o anumită categorie de aleși locali: primarii. Din interviuri a reieșit că primarii au un rol mai pregnant în cadrul PSD.

Regulamentul privind organizarea, desfășurarea și conducerea activității organizațiilor locale și județene prevede că Biroul Politic Județean „stabilește, pe baza regulamentului privind cariera politică, candidaturile pentru Parlamentul României și Parlamentul European și le supune aprobării CDJ” (art. 26, lit l) și că în componența sa intră și primarul municipiului capitală de județ și președintele Ligii Aleșilor Locali (art. 27, lit h, lit l)¹².

Așadar, alegerile locale sunt importante și fiindcă liderii locali pot să exercite un tip de control asupra nominalizării candidaților și ierarhizării lor pe listele electorale. Atunci când reușesc să mobilizeze un număr mare de voturi la alegerile locale, e bine să reținem că poziția aleșilor locali în cadrul recrutării se consolidează, iar controlul pe care îl exercită asupra selectării candidaților la parlamentare crește.

Potrivit unui interviu, în cadrul Partidului Social Democrat, la nivelul unui județ au fost organizate întâlniri cu primarii în cadrul cărora s-au prezentat potențialii candidați. Persoanele intervievate au considerat că este natural acest proces de consultare întrucât primarii au un rol foarte important în mobilizarea voturilor pentru alegerile parlamentare. Redau în cele ce urmează un fragment dintr-un interviu:

9 Susan J. Carroll, *Women as candidates* (Bloomington: Indiana University Press, 1994); Richard L. Fox, Jennifer L. Lawless, „Entering the arena? Gender and the decision to run for office,” *American Journal of Political Science* 48 (2004): 264-80; Christine Cheng, Tavits, Margit, „Informal Influences in Selecting Female Political Candidates,” *Political Research Quarterly* 64 (2011): 460-471.

10 Cheng, Tavits, „Informal”, 461.

11 Lor li se alătură președintele, membrii Biroului Permanent Județean / de Sector, președinții organizațiilor locale / centrelor de votare, parlamentarii, europarlamentarii (art. 81, al.3); <http://www.psd.ro/despre/statut>

12 Regulamentul poate fi consultat aici <https://pnl.ro/despre-noi/documente-fundamentale/regulament>

Și discuția cu primarii e natural să se întâmple, cel puțin în conducerea noastră, pentru că trebuie să știe pentru cine trag. Adică, principalul motor al unei campanii electorale, sunt organizațiile locale. Dacă organizațiile locale nu sunt motivate să susțină campania electorală ... Atunci au fost întrebate și înainte și după ce a fost votată lista în biroul executiv pentru că mulți nu știau pe fiecare persoană în parte. Am făcut niște broșurele cu fiecare dintre noi, am fost 9 la Camera Deputaților, maximim care este permis, și 5 la Senat, fiecare cu pagina lui cu poze, cu CV și am mers în absolut toate organizațiile, în 87 de localități, am făcut mii de kilometric. La fiecare organizație ne-am prezentat, de cele mai multe ori, toți. Dacă lipsea câte unul, mă rog, îl prezentam noi și iarăși o chestie care nu știu cât de mult s-a făcut, ne-am prezentat om cu om la toate organizațiile PSD din localitățile (A1, PSD).

Persoanele interesate de o candidatură parlamentară știu cât este de important rolul primarilor. Aceste date sunt cunoscute mai ales de candidații cu experiență politică fie pentru că sunt membri vechi în partid, fie experiență în sensul în care au mai exercitat anterior un mandat parlamentar. Aceștia recurg și la campanii individuale interne pentru mobilizarea sprijinului primarilor, pentru prezentarea rezultatelor obținute în mandatul anterior și pentru comunicarea unor avantaje pe care primarii/ localitățile lor le pot avea în cazul în care susțin o anumită candidatură . Voi reda un paragraf mai amplu dintr-un interviu cu un parlamentar PSD aflat la al doilea mandat, așadar o persoană care cunoaște dinamica internă a partidului și rolul primarilor.

Eu întotdeauna am mers pe ideea că trebuie să ai suportul colegilor și să fii cunoscut în ceea ce faci. Din păcate, în politică, funcționează povestea cu fata moșului și fata babei și nu contează cine muncește, ci cine raportează. Atunci mai trebuie să te mai lauzi și singur. A fost mai greu, mai dificil, dar am învățat să mă laud și singur și voturile s-au dat în Comitetul Executiv Județean și atunci eu am fost într-o campanie electorală cu cel puțin o lună înainte, la toți primarii și la toți președinții de organizații, cele 104 de organizații din județul ... în care le-am spus răspicat ce doresc să fac în continuare și să lucrez cu ei pentru că la un moment dat, sigur că, mai ales administrativ, mai ales primarii spun: sigur, dar cum poți să îmi fii de folos ca deputat. Tu nu poți să îmi aduci bani în localitatea mea. Ceea ce este perfect corect. Le-am explicat că avem alegerile generale, că avem o majoritate în Parlament și cu majoritatea din Parlament punem Guvernul sau votăm Guvernul și programul de guvernare pentru că susținerea legislativă se face prin Parlament. O lege bună, corectă, clară este cea mai bună în lupta anticorupție pe care poate să i-o dea cuiva din administrație publică li nu numai. Legile foarte clare nu ar mai fi atât de des interpretate și ar fi mult mai simplu pentru toți. (A2, PSD)

Așa cum spuneam anterior, alte studii arată că gatekeeperii pot să încurajeze sau să descurajeze anumite candidaturi. Un respondent, parlamentar PSD, a subliniat că organizațiile locale îmbrățișează mai degrabă a doua logică, cea a descurajării tinerilor și a femeilor. Însă, în procesul de recrutare nu doar primarii și organizațiile locale contează, ci și conducerea centrală a partidului și rolul președintelui.

Că vorbim de listele de consilieri locali.. și asta a fost un deziderat ca să spun așa. La nivelul organizației locale, că vorbim de comune, de comunități mai mici unde deschiderea înspre femei, înspre tineri poate că nu este atât de mare, dar a fost cumva o chestiune din asta unde pe fiecare listă trebuie să se regăsească obligatoriu președintele organizației de tineret, președinta organizației de femei. Deci, cred că asta a contribuit foarte mult

și la succesul și la scorurile electorale pe care le-am obținut acolo și cred că a contat foarte mult în percepția publicului că am fost deschiși. (A3, PSD)

În articolul *Women MPs in Romania: Troubling Patterns, Recent Progress and its Limits*¹³ am explicat contribuția PSD-ului la creșterea reprezentării politice a femeilor în Parlament în urma alegerilor din decembrie 2016. Vreau doar să reiau că președintele partidului a transmis că a luat în calcul ca pe listele electorale să se regăsească tineri și femei¹⁴. Fac această observație pentru a sublinia din nou că mai multe persoane fac parte din grupul selectorilor dintr-un partid.

Conform unui interviu cu un parlamentar liberal, primarii au dorit să aibă un candidat pe listele de la parlamentare, dar nu un reprezentant, ci un candidat din rândul primarilor aleși la alegerile locale. Desigur că solicitarea este mult mai avantajoasă pentru bărbați în condițiile în care aceștia domină numeric grupul primarilor aleși, cu alte cuvinte, probabilitatea ca un bărbat să fie reprezentantul „de drept” al categoriei primarilor este mai mare.

Da, primarii au avut o discuție că vor să aibă ei un reprezentant din rândul primarilor. Discuția a fost mai lungă, pe mai multe etape. Vrei să fie dintre primari or vrei să fie din afara primarilor un reprezentant al primarilor? Decizia în proporție de 90% a fost să fie dintre primari. S-a dat următorul vot, cine să fie primarul. Decizia a fost destul de complicată pentru că s-a creat o disensiune, animozități atunci pentru că alegerea a fost a unui primar care avea probleme penale serioase. Criteriile de integritate nu permiteau așa sub nicio formă. Ei s-au supărat foarte puternic că de ce nu este acest candidat al lor, noi le explicam: bre, nu o să treacă de niciun Birou Național chestiunea respectivă, nu o să poată fi pe listă și, mă rog, la fel s-a creat și în celelalte structuri. (...) (B1, PNL)

Alegerile locale sunt importante și fiindcă viitorii potențiali candidați de la parlamentare sunt evaluați prin prisma implicării în această competiție electorală.

La noi au fost importante activitatea în interiorul organizației, gradul de implicare la alegerile locale a contat foarte mult, sprijinul pe care l-am dat noi, cei care eram parlamentari sau ceilalți colegi care nu erau implicați în alegerile locale neapărat, dar au avut responsabilitate pe un anumit colegiu, felul în care s-au implicat. Acesta a fost un criteriu foarte important (...). (A3, PSD)

Discuția privind rolul alegerilor locale și al aleșilor locali, primari mai ales, este utilă fiindcă mai clarifică un factor care explică ponderea diferită a femeilor și a bărbaților în Parlament și sugerează căi posibile de intervenție care să nu necesite modificarea cadrului legal.

Potrivit interviurilor, alegerile locale sunt importante în nominalizarea candidaților și ierarhizarea lor. Alegerile locale sunt un filtru pentru elaborarea listelor electorale parlamentare, reprezintă o bază de selecție și un nivel în cadrul partidului unde se exercită control asupra listelor electorale. Prin urmare, alegerile parlamentare par să înceapă *de facto* în etapa comunicării rezultatelor de la locale. Dacă ne raportăm la faptul că aleșii locali reprezintă bază de selecție, putem spune că aceștia au o poziție privilegiată în dinamica de ansamblu a recrutării pentru parlamentare.

13 Articolul este publicat în 2017 în *Analele Universității din București. Seria Științe Politice*, anul XIX, numărul 1 și poate fi citit aici <https://drive.google.com/file/d/1YvOhzpzDI9osSMiZpDBpFc2ltAl3nL7u/view>.

14 <http://www.psd.ro/media/stiri/liviu-dragnea-candidatii-psd-la-alegerile-parlamentare-alesi-in-baza-criteriilor-de-performanta>

Concluzii

Aș dori să subliniez din nou că nu susțin în această analiză că alegerile locale radiografiază în detaliu întreaga dinamică a alegerilor parlamentare, ci că furnizează anumite explicații. Această analiză vine să clarifice și să furnizeze date privind acel complex de factori pe care îl menționam anterior și care ne permite să înțelegem subreprezentarea femeilor ori suprareprezentarea politică a bărbaților, să demistificăm percepții privind meritele superioare ale unui gen în economia unei competiții electorale. În același timp consider că ne indică și unde avem nevoie de cercetări suplimentare privind percepțiile și atitudinile membrilor și conducerii organizațiilor locale și ale aleșilor locali (primari) asupra prezenței femeilor și bărbaților în politică. Înclin să cred că cercetarea percepțiilor și atitudinilor de la nivel local (ale femeilor și bărbaților deopotrivă) pot aduce informații mai valoroase decât dacă ne-am concentra analiza doar pe rolul genului aleșilor locali în recrutarea candidaților la alegerile parlamentare, mai exact dacă am corela genul primarilor și al președinților de organizație locală cu ponderea femeilor și a bărbaților pe liste¹⁵. Ultima este necesară, dar nu suficientă.

Totodată, observațiile anterioare pot să aibă implicații la nivelul politicilor în sensul în care dacă obiectivul este acela de a crește ponderea femeilor în Parlament, o cale de acțiune care nu implică schimbări ale cadrului legal (cote de gen) este acțiunea la nivelul partidelor în direcția creșterii numărului de femei nominalizate la alegerile locale și plasarea lor pe liste pe locuri unde să aibă șanse să obțină mandat. Partidele politice au un rol esențial în subreprezentarea femeilor sau suprareprezentarea bărbaților. Atunci când aleșii locali sunt bază de recrutare pentru alegerile parlamentare și când primarii constituie un filtru, bărbații au mai multe șanse decât femeile să fie nominalizați și așezați pe locuri sigure pe liste. Tipul acesta de intervenție cere deschidere la nivelul partidelor, înțelegere a echilibrului de gen și a legitimității unor legi decise de femei și de bărbați. Desigur că această cale nu exclude acțiunile în direcția introducerii unor cote de gen.

BIBLIOGRAFIE

1. Băluță Oana, *Women MPs in Romania: Troubling Patterns, Recent Progress and its Limits* în *Analele Universității din București*, anul XIX, numărul 1, 2017 <https://drive.google.com/file/d/1YvOhzpzDl9osSMiZpDbpFc2ltAI3nL7u/view>
2. Băluță Oana, „Creating and feeding discourses on political representation of women. Can MPs and NGOs join hands on quotas?” în *Analyze – Journal of Gender and Feminist Studies* 5 (2015) http://www.analyze-journal.ro/library/files/5_3.pdf
3. Băluță Oana, „Reprezentarea intereselor de gen: între ‘politica ideilor’ și ‘politica prezenței’” *Sfera Politicii* 178 (2014).
4. Bjarnegård Elin, *Gender, Informal Institutions and Political Recruitment. Explaining Male Dominance in Parliamentary Representation* (New York, Palgrave Macmillan Publishing House, 2015).
5. Carroll Susan J., *Women as candidates* (Bloomington, Indiana University Press, 1994)
6. Caul Miki, „Women’s representation in parliament: The role of political parties,” *Party Politics* 5 (1999): 79-98.

¹⁵ În articolul *The Informal Influences in Selecting Female Political Candidates*, Christine Cheng și Margit Tavits fac o analiză a componenței de gen a gatekeeperilor responsabili pentru recrutarea candidaților și ajung la concluzia că femeile candidate au mai multe șanse să fie nominalizate atunci când gatekeeperul local este o femeie, mai exact când președintele organizației locale este o femeie.

7. Cheng Christine, Tavits Margit, „Informal Influences in Selecting Female Political Candidates“ *Political Research Quarterly* 64 (2011).
8. Chiru Mihail, Popescu Marina, „The Value of Legislative Versus Electoral Experience and Gender in Explaining Candidate List Placement in Closed-List PR“, *Problems of Post-Communism* 64 (2017).
9. Fox Richard L., Lawless Jennifer L., „Entering the arena? Gender and the decision to run for office“, *American Journal of Political Science* 48 (2004): 264-80.
10. Kunovich Sheri, Paxton Pamela, „Pathways to Power: The Role of Political Parties in Women’s National Political Representation“, *American Journal of Sociology*, 111 (2005).
11. Lovenduski Joni, „The Dynamics of Gender and Party“, în Krook Mona Lena, Childs Sarah, *Women, Gender and Politics. A Reader* (New York: Oxford University Press, 2010).
12. Matland Richard E., „Women’s representation in national legislatures: Developed and developing countries“, *Legislative Studies Quarterly* 23 (1998): 109-25.
13. Matland Richard E., „Enhancing Women’s Political Participation: Legislative Recruitment and Electoral Systems“, în Julie Ballington, Azza Karam, *Women in Parliament: Beyond Numbers*, revised edition (Publications Office, International IDEA, 2005).
14. Matland Richard E., Studlar Donley T., „Determinants of Legislative Turnover: A Cross-National Analysis“, *British Journal of Political Science* 34 (2004).
15. Montgomery Kathleen A., „Introduction“, în Matland Richard E., Montgomery Kathleen A., *Women’s Access to Political Power in Post-Communist Europe* (Oxford University Press, 2003).
16. Norris Pippa, Inglehart Ronald, *Rising tide: Gender equality and cultural change around the world* (Cambridge: Cambridge University Press, 2003).
17. Norris Pippa, Lovenduski Joni, *Political Recruitment. Gender, race and class in the British Parliament* (Cambridge University Press, 1995).
18. Niven David, „Party Elites and Women Candidates: The Shape of Bias“, în Krook Mona Lena, Childs Sarah, *Women, Gender and Politics. A Reader* (New York: Oxford University Press, 2010).
19. Norris Pippa (ed.), *Passages to Power. Legislative recruitment in advanced democracies* (Cambridge University Press, 1997).
20. Paxton Pamela, „Women in national legislatures: A cross national analysis“, *Social Science Research* 26 (1997):442-64.
21. Paxton Pamela, Kunovich Sheri, „Women’s political representation: The importance of ideology“, *Social Forces* 81 (2003): 87-114.
22. Shvedova Nadezhda, „Obstacles to Women’s Participation in Parliament“, în Julie Ballington, Azza Karam, *Women in Parliament: Beyond Numbers*, revised edition, (Publications Office, International IDEA, 2005).

Webgrafie

1. <http://ongen.ro/wp-content/uploads/2016/11/Adresa-BEC.pdf>
2. <http://ongen.ro/raport-femeile-candidate-in-alegerile-parlamentare-din-11-decembrie-2016/>
3. <http://ongen.ro/>
4. <http://www.psd.ro/despre/statut>
5. <https://pnl.ro/despre-noi/documente-fundamentale/regulament>